

Inhoud

I	Werking van de astrologie	2
II	Met zevenmijlslaarzen door de historie.....	3
	2.1 Lot van de koning is lot van het land.....	5
	2.2 Academische studie, kritiek	5
	2.3 Astrologie gaat ‘ondergronds’	5
	2.4 De Zon wordt het centrale punt in de horoscoop, Alan Leo.....	5
	2.5 Opkomst van de computer.....	6
III	Bezwaren tegen de astrologie.....	6
	3.1 Astrologie werkt geocentrisch	6
	3.2 Precessie van de aardas	7
	3.3 Huizensystemen.....	9
IV	Astrologie, 20e eeuw tot heden	10
	4.1 Mijn ontwikkeling als astroloog	10
	4.2 Facebook: Astrologieblog.....	10
	4.3 Professionalisering	11
	4.4 Een paar voorbeelden van onderzoek	12
	4.5 Astrologen vallen van hun geloof	13
	4.6 Wat kan een astroloog wèl zien? Twee voorbeelden.....	16
V	Een toekomst voor astrologie als wetenschap?	17
	5.1 Waarom astrologie werkt...?.....	17
	5.2 Kan astrologie uitgroeien tot een wetenschap?	17
	5.3 Moet je dat willen: astrologie een wetenschap?.....	18
VI	Een toekomst voor de astrologie als wetenschap	19
	Belangrijkste bronnen	20

Een toekomst voor astrologie als wetenschap?

Dit artikel is een bewerking van de gelijknamige lezing die ik heb gehouden voor de Geert Grote Universiteit in Kampen op 19 november 2016. De GGU organiseerde in dat najaar een serie lezingen over het thema "De toekomst van...". Toen ik van Sybrand Buve de vraag kreeg of ik wilde spreken over de toekomst van de astrologie als wetenschap, zag ik dat onmiddellijk zitten: een astroloog die mag voorspellen over de astrologie, dat is echt iets voor een astroloog! Ik zette de gegeven zinsnede om in een vraag en maakte het bepaalde lidwoord onbepaald. En daarmee gedroeg ik me zoals een scepticus een astroloog ziet: slagen om de arm houdend, zich hullend in vaagheid. Ziet de scepticus dat goed? Ik hoop dat u een antwoord vindt in dit artikel.

Om tot een helder betoog te komen, zal ik eerst kort laten zien hoe de astrologie werkt. Daarna ga ik in op de geschiedenis, want een historisch gezichtspunt is essentieel voor de astrologie. Vervolgens behandel ik drie bezwaren van skeptici tegen de astrologie. Kan de astrologie zoals we die nu beoefenen hier een antwoord op geven?

In de kern van mijn verhaal komen onder meer onderzoeken naar astrologie, astrologen en astrologische stellingen aan de orde. Ten slotte geef ik een antwoord op de vraag uit de titel.

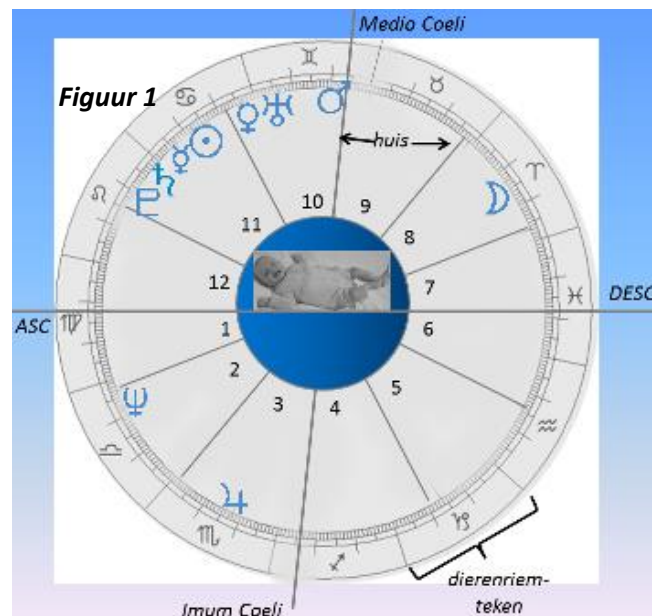
Overigens zijn de hedendaagse horoscoopfiguren in dit artikel (behalve figuur 10 en 11) afbeeldingen van mijn horoscoop of een deel daaruit. De baby middenin is mijn broertje. Van hem heb ik een liggende foto, en dat geeft beter weer wat ik wil uitbeelden dan de portretkoppen die er van mij zijn.

I Werking van de astrologie

Figuur 1 is een horoscoopformulier. In de buitenste ring staan de tekens van de dierenriem; de cirkel is verdeeld in 12 vakken, de 'huizen'. In de tekens en huizen staan de 10 'planeten'. In feite zijn het er zeven, want de Zon is een ster, de Maan is een satelliet van de aarde en onlangs is vastgesteld dat Pluto een dwergplaneet is. In het dagelijks taalgebruik spreken astrologen echter van planeten.

☉ betekent Zon. Deze staat in het teken Kreeft (♋) en in huis 11. De Zon doet er een jaar over om alle tekens van de dierenriem te doorlopen. De *tekens* laten de *jaarbeweging* zien

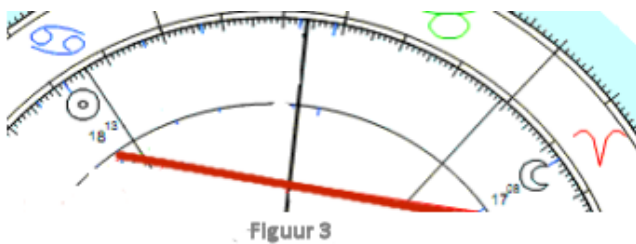
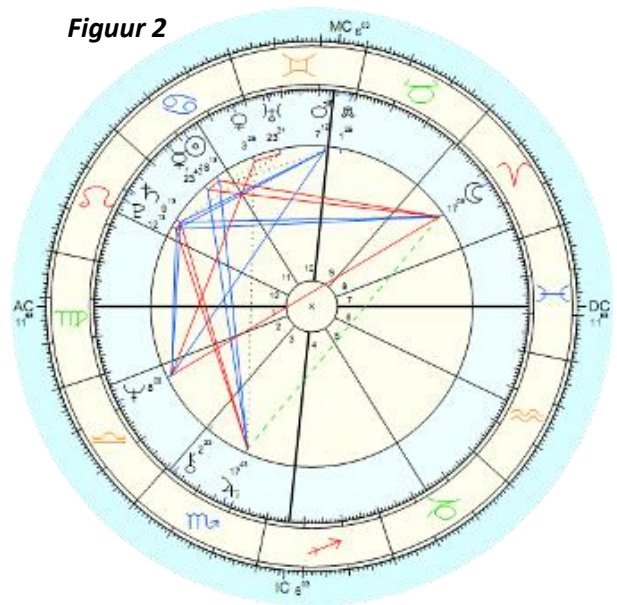
van de Zon door de zodiak. De *huizen* geven de *dagbeweging* van de Zon weer ten gevolge van het feit dat de *dagbeweging* loopt van zonsopgang links bij de ASC (ascendant), naar het hoogste punt bovenin, het MC (medio coeli, midhemel), naar de DESC (descendant), het punt waar hij onder de horizon verdwijnt. Dan trekt hij door tekens en huizen onder de horizon tot de volgende zonsopkomst.



In figuur 1 en 2 wordt dezelfde horoscoop in beeld gebracht. In beide figuren zie je ook dat de astrologie *geocentrisch* werkt, en zelfs *ego-centrisch*. Om dat uit te beelden heb ik in figuur 1 een baby in het midden op de horizon geplaatst.

Planeten geven eigenschappen weer, het **dierenriemteken** duidt aan hoe die eigenschap in de horoscoop tot uiting komt, het **huis** bepaalt in welke levenssfeer de eigenschap zich manifesteert. In de horoscoop staat Mars ♂ tegen het MC aan. De midhemel vormt het begin van het 10e huis, dat staat voor de levenssfeer 'beroep en reputatie in de wereld'. Met Mars daar zal de geborene een conflictrijk arbeidsleven hebben en een nogal agressieve reputatie. Nu staat Mars in Tweelingen, een typisch verbaal teken. De mens met deze Mars-positie (ik dus) zal er niet óp slaan, maar zich scherp en agressief uiten tegenover gezagsdragers op een manier die deze lieden kwaad maakt.

Figuur 2



Figuur 3

De lijnen in figuur 2 duiden de **aspecten** aan, de hoeken die de planeten met elkaar maken. In deze horoscoop staan bijvoorbeeld Zon en Maan 90° van elkaar verwijderd (rode lijn tussen deze twee symbolen, zie figuur 3, waar ik heb ingezoomd op deze situatie). Astrologen zeggen dan dat de Zon vierkant Maan staat. Dat

duidt op een innerlijk conflict in deze persoon: aan de ene kant staat ze graag in het middelpunt (Maan in Ram), aan de andere kant heeft ze daar juist moeite mee (Zon in Kreeft). Dat uit zich bij haar als volgt: ze spreekt graag voor publiek en doet dat dan ook vaak. Maar na afloop, als ze weer alleen is, schaamt ze zich verschrikkelijk.

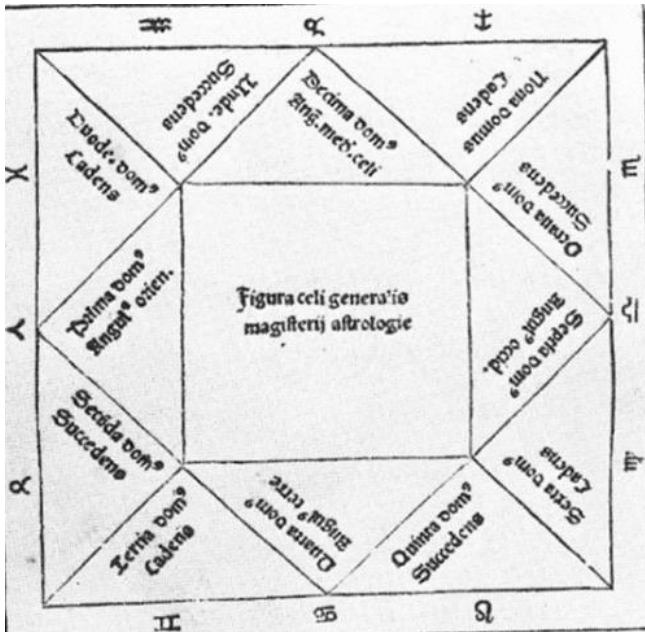
Wie meer wil weten over het duiden van een horoscoop, verwijst ik naar de *Basiscursus* op mijn website www.astrocursus.nl. Hier zijn vele voorbeelden te vinden van de werkwijze.

De hier getoonde manier van werken is eeuwen oud en voor het eerst duidelijk vastgelegd in de tweede eeuw na C door Claudius Ptolemaios uit Alexandrië (gestorven in 168 of 178).

II Met zevenmijlslaarzen door de historie

Je zou astrologie een ervaringswetenschap kunnen noemen, omdat zij haar oorsprong vindt in de oudheid en berust op eeuwenoude kennis en ervaring. Vandaar dat de geschiedenis van de astrologie een belangrijk studieobject is. Het woord 'wetenschap' wordt hier overigens nog losjes gehanteerd.

De westerse astrologie is gebaseerd op de Griekse astrologie, die weer de Babylonische astrologie als vertrekpunt heeft. Misschien leuk om te weten: onze indeling van uren en booggraden in 60 minuten en die weer in 60 seconden, hebben we van de Babyloniërs die met het 60-tallig stelsel werkten. De symbolen voor de tekens zoals we die nog steeds gebruiken werden al door de oude Grieken gehanteerd, zie figuur 4, een horoscooptekening uit de *Tetrabiblos* van Ptolemaios.



Figuur 4 (links) en figuur 5 (rechts)

Vroeger tekende men meestal vierkante horoscopen. Ook de namen van tekens en planeten en typeringen van huizen dateren al van vele eeuwen geleden. In de buitenrand van figuur 4 zie je de symbolen, de driehoeken binnenin zijn de huizen. Het eerste huis wordt een 'domus angularis', hoekhuis, genoemd, evenals de huizen 4, 7 en 10. Het 2e huis is een 'domus succedens', een opvolgend huis, evenals 5, 8 en 11. Het 3e huis is een 'domus cadens', een vallend huis, evenals 6, 9 en 12. Die termen gebruiken we officieel nog steeds.

Ook de betekenissen die worden toegekend aan deze fenomenen zijn gebaseerd op c.q. afgeleid van wat de Grieken daarover zeiden.

De horoscoop van figuur 5 is rond en volgens de bron (Neugebauer & Van Hoesen, *Greek Horoscopes*, Philadelphia 1959, ook te vinden op *Google Books*). De Griekse auteur, wiens commentaar wordt weergegeven in *Greek horoscopes* (p. 18), meldt dat de horoscoop uit de tijd van keizer Tiberius stamt. Om het hoeveelste jaar van zijn regering het gaat, is echter niet meer leesbaar. N&vH beredeneren dat het om de jaren 15-18 moet gaan. Een klein onderzoekje in de Zwitserse ephemeris leert dat het niet mogelijk is om te bepalen wanneer de posities van de planeten precies zo waren als in deze horoscoop. De Zon (Hèlios) staat samen met Mars (Arès) net onder de horizon in Weegschaal (Zygos), dus we weten dat het om de periode van de Weegschaal gaat, kort na zonsondergang. Links komt de Maan op (Selènè oroskopos, Maan in de ascendans).

De namen van de planeten kloppen met die van ons, alleen worden de Griekse varianten gebruikt: Kronos is bijvoorbeeld gelijk aan Saturnus. Hij staat hier in Toxotès oftewel Boogschutter. Venus (Aphrodite) en Jupiter (Zeus) zijn niet in de tekening opgenomen, maar volgens het commentaar van de auteur stonden ze resp. in Schorpioen en Boogschutter. Echter, welk van de jaren 15-18 je ook bestudeert, er is er geen één waarin alle posities kloppen. *(Inmiddels (2022) heb ik tientallen oude horoscopen bestudeerd en waar mogelijk nagetrokken, en hier en daar berekenings- en simpele schrijf-fouten aangetroffen. Dat is natuurlijk niet zo gek in tijden waar men alles met de hand moest berekenen, en waarin het opstellen van tabellen een enorme klus was.)*

2.1 Lot van de koning is lot van het land

Astrologen deden in oude tijden vrijwel uitsluitend voorspellingen. De psychologische astrologie is veel jonger, met dien verstande dat de Babyloniërs de horoscopen trokken van kinderen die op grond van hun afkomst aan de macht zouden kunnen komen: het lot van een koning of generaal is nauw verbonden met dat van het volk. Een onfortuinlijke horoscoop zou het hele land in ellende storten, en dat wilde men liefst voorkomen.

2.2 Academische studie, kritiek

Vanaf de 12e/13e eeuw was astrologie een onderdeel van iedere academische studie. Astrologie hield in wat wij nu astronomie noemen en daarnaast wat voor sommigen een rechtvaardiging was voor het bestuderen van de sterren, nl. het betekenisgevende deel. Studenten moesten zich hierin verdiepen, want vorsten, hoge geestelijken en zelfs de paus hadden behoefte aan adviseurs die hen op feiten gebaseerde raad konden geven. En die feiten leverde de astrologie.

Al vanaf de oudheid waren er bezwaren tegen dit betekenisgevende deel (bijvoorbeeld van kerkvader Augustinus). Dat was niet zozeer omdat men er niet in geloofde, maar omdat men principieel-religieuze bezwaren had tegen voorspellen, of omdat men zag dat veel astrologen er een potje van maakten.

De Romeinse jurist en redenaar Cicero was een vroege scepticus: hij vond het fenomeen tweelingen tegen de astrologie pleiten. Afgezien van de vraag of hij daarin gelijk had, vind ik Cicero's scepticisme niet zo gek: hij was een Steenbok. Mensen die onder dit teken worden geboren zijn niet erg gelovig van nature en trekken allerlei zaken in twijfel. Het zijn typische "ja, maar..."-mensen.

In de 17e eeuw verrichtte Morin de Villefranche (1591-28 februari 1659) monnikenarbeid door alles wat tot dan toe bekend was over de astrologie samen te vatten en te systematiseren. Zijn boek *Astrologica Gallica* (794 pagina's!) is gebaseerd op het wereldbeeld van Claudius Ptolemaios (overleden 168 of 178 na C) en werd pas jaren na zijn dood gepubliceerd. En toen was de astrologie al op haar retour... Maar het is de basis gebleven voor drie eeuwen astrologie, die toen echter wel 'ondergronds' was gegaan.

2.3 Astrologie gaat 'ondergronds'

In 1666 werd astrologie verwijderd uit het curriculum van de Universiteit van Parijs, bij gelegenheid van de oprichting van de Academie van Wetenschappen door Colbert. Ook elders verdween vanaf de 17e eeuw tot begin 18e eeuw de astrologie uit de universitaire curricula, al werden er wel horoscopen gemaakt en bleven artsen astrologie nog steeds gebruiken voor het uitzoeken van de juiste medicatie e.d. Maar nieuwe ontwikkelingen op het vakgebied deden zich niet voor.

2.4 De Zon wordt het centrale punt in de horoscoop, Alan Leo

Pas eind 19e / begin 20e eeuw kwam er weer beweging in.

De Britse astroloog Alan Leo (pseudoniem van Frederick Allen; Leo stond niet voor zijn zoneteken, dat toevallig ook Leeuw was, maar voor zijn ascendant) leefde van 07.08.1860-20.08.1917 en heeft vrijwel in zijn eentje voor een astrologische revolutie gezorgd. Door zijn toedoen namelijk is het zoneteken centraal komen te staan in de horoscoopduiding. Hij kwam daartoe doordat hij een overtuigd theosoof was en bij deze stroming neemt de Zon een

belangrijke plaats in. Sinds Ptolemaios (en voor zover we weten al veel eerder) was de ascendant, het geboortemoment, altijd het belangrijkste geweest.

Leo was een idealist die het volk wilde verheffen, zodat ook arme mensen zich konden voorbereiden op *The Age of Aquarius*, die volgens hem in 1928 zou beginnen. Hij deed dat door zogenaamde 'shilling-horoscopen' te leveren met de gedachte in het achterhoofd dat iemand die zichzelf kent, ook beter in staat is voor zichzelf op te komen. Wie zijn geboortedatum, -uur en -plaats plus een shilling naar Leo stuurde, kreeg zo'n 20 pagina's tekst met de uitleg van zijn of haar persoonlijke horoscoop.

Dat pakte hij op zijn Leeuws aan. Hij had zelf de verschillende planeetposities in tekens en huizen plus hun mogelijke onderlinge verhoudingen (aspecten, figuur 2 en 3) beschreven in zijn boek *How to judge a nativity*. Na berekening van een horoscoop liet hij zijn werknemers die teksten uit zijn boek overschrijven die van toepassing waren op de horoscoop van de aanvrager. Hij was de eerste die persoonlijke horoscopen in massa liet produceren volgens een systeem zoals dat nu per computer wordt uitgevoerd: de betekenissen van alle in een horoscoop voorkomende posities worden beschreven en onder elkaar gezet, zonder dat de verschillende factoren worden gewogen. (Campion II/232, zie *Bronnen*).

Toen hij eenmaal had vastgesteld dat het zonneteken als kern van iemands astrologische portret moest worden beschouwd, zag Leo dat je nu ook horoscopen voor iedereen kunt publiceren in een krant of tijdschrift. Deze 'tijdschrift-horoscopen' zijn gebaseerd op het zonneteken. Om er achter te komen wat je zonneteken is, hoef je alleen maar je geboortedatum te weten om te zien welke voorspelling op jou betrekking heeft.

Leo deed verder heel weinig met voorspellingen, maar werkte vooral met horoscopen van individuen. Daarmee werd hij de vader van de moderne psychologische astrologie.

2.5 Opkomst van de computer

Sinds de komst van de computer is het doodeenvoudig geworden om horoscopen te maken, wat een nieuwe opbloei voor de astrologie betekende. Toen computers nog geen gemeengoed waren, maar wel op steeds grotere schaal hun intrede deden bij universiteiten en in grote instellingen, verwachtte men dat de juistheid van de astrologie nu snel bewezen zou kunnen worden. In die tijd, om precies te zijn op 3 juni 1971, werd de NVWOA opgericht, de Nederlandse Vereniging tot Wetenschappelijk Onderzoek naar de Astrologie, mede met het idee dat er een tijd leek aan te breken waarin er duidelijkheid zou gaan ontstaan over de waarde van de astrologie.

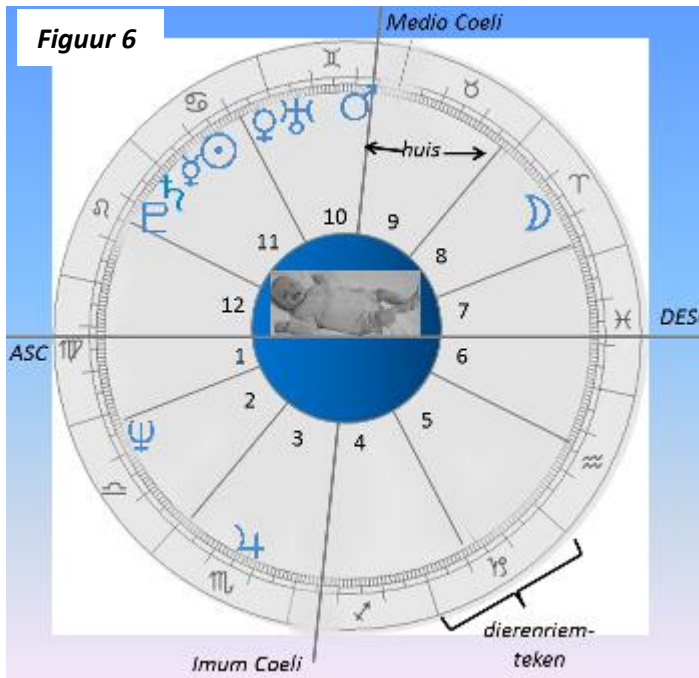
Maar zo eenvoudig bleek dat niet te liggen, zie verder par. 4.4.

III Bezwaren tegen de astrologie

In dit hoofdstuk komen drie bezwaren aan de orde: (1) astrologie werkt geocentrisch, (2) astrologen houden geen rekening met de precessie van de aardas, en (3) ze werken met verschillende huizensystemen.

3.1 Astrologie werkt geocentrisch

Terwijl al eeuwen bekend is dat de aarde om de Zon draait, werken astrologen met een wereldbeeld waarin de Zon om de aarde draait.

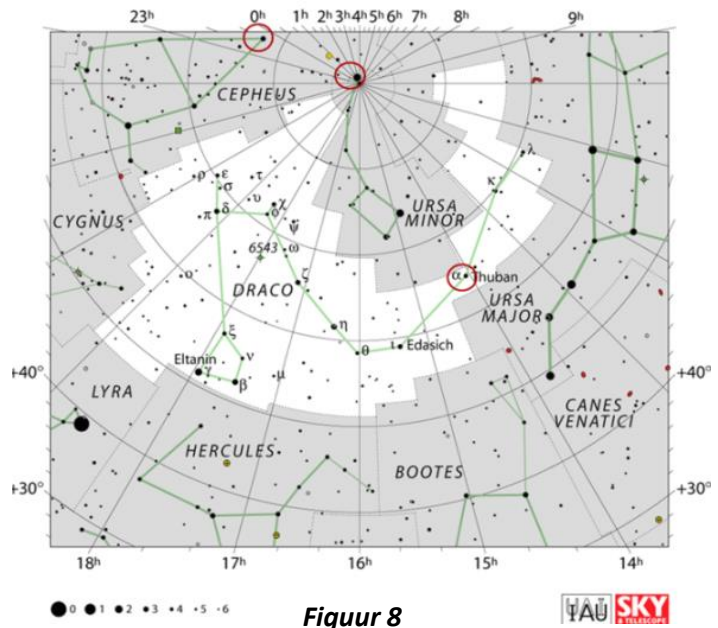
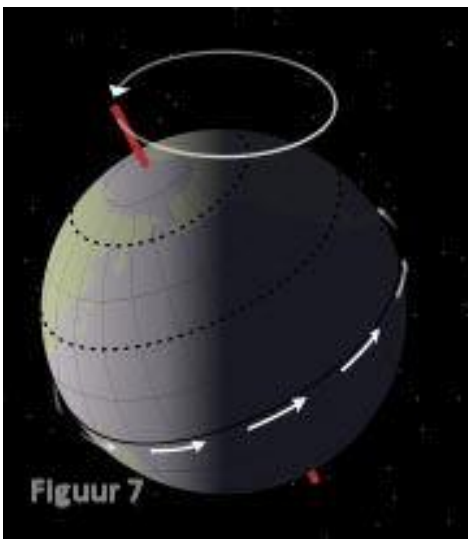


Al ver voor Copernicus stelde Aristarchos van Samos (310-230 vC) dat de Aarde om haar as draait en een baan om de zon beschrijft. Dit idee vond geen algemene ingang: het volmaakte en bezielde universum van Plato werd veel aantrekkelijker geacht. Claudius Ptolemaios baseert zijn werk op Plato. Dit en zijn andere boeken vormen de basis voor het denken in middeleeuwen en renaissance.

De astrologie werkt niet alleen geocentrisch, maar zelfs egocentrisch, zie figuur 6. De aarde staat centraal bij observaties van astrologen, en vervolgens wordt ingezoomd op het subject van de horoscoop, een mens of een gebeurtenis. Het is niet relevant welk hemellichaam in werkelijkheid al dan niet om een ander hemel-

lichaam draait, het gaat om het subject van de horoscoop. In de tekening van figuur 6 heb ik een baby op de horizon gelegd om dit nog wat concreter uit te beelden.

3.2 Precessie van de aardas



De Westerse astrologie houdt geen rekening met precessie. De aarde draait om haar as, en er wordt van buitenaf een enorme druk op deze bewegende planeet uitgeoefend. Daardoor gaat de aardas 'tollen' en beschrijft hij een cirkel achterwaarts door de tekens van de dierenriem heen (zie cirkelvormige pijl bij de aardas in figuur 7). Het duurt bijna 26.000 jaar voor de aardas een hele ronde heeft voltooid. De tropische zodiak, die in het Westen het meest wordt gebruikt, verschilt momenteel 23° met de werkelijke zodiak. In het jaar 2800 vC was Thuban in het sterrenbeeld van de Draak (Draco) de Poolster, nu is het Polaris, het puntje van de staart van de Kleine Beer (Ursa Minor). De volgende kandidaat (ca 4000 nC) is Gamma Cephei, de ster op de rechterpunt van

Cepheus. Op het kaartje van figuur 8 kun je zien dat deze drie sterren een aardig eind bij elkaar vandaan liggen (ik heb er rode cirkels omheen gezet).

Dit klinkt als een serieus bezwaar, ware het niet dat het verschijnsel precessie al is beschreven door Hipparchos van Nicaea in de 2e eeuw vC. Ook vermoedde Hipparchos dat de zogeheten 'vaste' sterren wel degelijk bewegen, al is het langzaam: ongeveer 1 booggraad per 72 jaar. Hij stelde een sterrencatalogus samen en hoopte dat men in de toekomst iets zou hebben aan zijn berekeningen. Inmiddels weten we dat hij gelijk had en dat zijn berekeningen verrassend nauwkeurig zijn. Het werk van Hipparchos kennen we via Ptolemaios, die onder veel meer de *Tetrabiblos* ('vier boeken' over astrologie) en de *Almagest* (over wat wij astronomie noemen) heeft geschreven en in zijn werk Hipparchos vaak noemt en uitgebreid citeert.

Hedendaagse astrologen die hun vak kennen, zijn dus ook op de hoogte van het verschijnsel precessie. Maar het vormt geen probleem, want wat zij ook weten, is dat Ptolemaios vanwege dit verschijnsel een dierenriem definieerde die rekening hield met de jaargetijden en niet met de posities van de sterrenbeelden van de dierenriem, die bovendien zeer verschillen in grootte: Maagd is bijvoorbeeld 45° lang en Kreeft maar 20°. Ptolemaios koos daarom uit praktische motieven zou je kunnen zeggen, voor de tropische dierenriem (zie *Tetrabiblos* boek I, par. 22). Het lentepunt stelde hij op 0° Ram, de zomerzonnnewende op 0° Kreeft, het herfstpunt op 0° Weegschaal en de winterzonnnewende op 0° Steenbok. Die vier delen van 90° verdeelde hij elk weer onder in drie delen van 30°. Die 12 delen van 30° kregen de namen van de sterrenbeelden, maar ze waren er niet aan gelijk.

Ptolemaios koppelde de sterrenbeelden van de dierenriem dus los van de tekens. Het was natuurlijk wel vragen om misverstanden om twee fenomenen die niets met elkaar te maken hebben, dezelfde naam te geven. Ram uit de tropische zodiak is niet het sterrenbeeld Ram, maar het teken Ram, de 30° vanaf het lentepunt die door Ptolemaios met deze naam is aangeduid.

Kortom, wanneer je de tropische zodiak gebruikt, baseer je je op een meetkundige constructie. Het maakt helemaal niet uit dat wat Westerse astrologen 20° Schorpioen noemen, in feite 27° Weegschaal is. Het stukje hemel dat 30-60° van de herfst-equinox is verwijderd, heet in het tropische systeem gewoon Schorpioen, en dat blijft zo tot in alle eeuwigheid.

De siderische zodiak, die in de Indiase (vedische) astrologie wordt gebruikt, baseert zich op de 'vaste' sterren die samen de dierenriemtekens vormen, maar de tekens zijn wel op 30° elk gesteld, dus ook de siderische zodiak geeft niet de werkelijke situatie weer. De problemen met de precessie lijken in deze zodiak niet te bestaan, maar dat is onjuist: zoals we al gezien hebben, zijn de posities van de sterren niet permanent. Alleen is dat binnen één mensenleven niet vast te stellen. Hipparchos bepaalde in zijn tijd (ca 140 vC) de posities van een groot aantal sterren en vergeleek zijn resultaten met die van sterrenkundigen uit de vierde eeuw vC. Daaruit leidde hij af dat de vaste sterren bewogen, en dat er sprake moest zijn van precessie van de aardas. De astronomische situatie ziet er dan ook nog weer anders uit. Figuur 9 ontleen ik aan de website van astrologe Joyce 't Hoen, <http://www.astrologie.ws/lesaq.htm>. Zie ook de uiteenzetting van dr. Koenraad Elst in het Vlaams Astrologisch Tijdschrift van december 2008, te lezen op de website van de Belgische astroloog Koen Vandemoortele: http://www.astrovdm.com/KE_Dierenriem_VAT0812.htm.



Figuur 9

Er is hier veel meer over te zeggen, maar voor deze gelegenheid lijkt het me voldoende. Ik hoop in ieder geval dat het verhaal duidelijk heeft gemaakt dat het 'uit de pas lopen' van de Westerse astrologie niet relevant is voor de werkwijze.

Overigens gebruikt ook de NASA de tropische zodiak, omdat het handig is om met behulp hiervan de planeten te localiseren. De ephemeriden die astrologen gebruiken zijn gebaseerd op berekeningen van de NASA...

3.3 Huizensystemen

Zoals we hebben gezien (figuur 1), wordt een horoscoop verdeeld in 12 sectoren van exact 30°, de dierenriemtekens. Deze indeling is gebaseerd op de jaarlijkse omloop van de Zon door de zodiak. Daarnaast wordt ook de dagbeweging van de aarde om haar as weergegeven in de horoscoop, en wel in de vorm van 12 huizen. De klassieken werkten met huizen van gelijke grootte, waarbij het begin van huis 1 samenvalt met het begin van het teken dat op de asc staat. In de loop der eeuwen zijn er vele huizensystemen ontwikkeld, waarbij bijna altijd de ascendant het begin vormt van huis 1. De interpretaties bij de verschillende huizensystemen kunnen onderling enigszins tot vrij sterk verschillen.

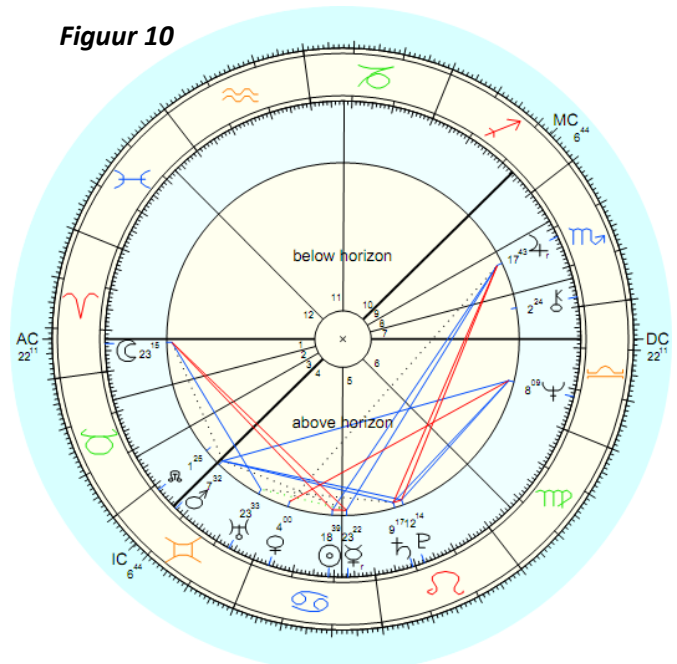
Dit is terechte kritiek. Het is niet erg dat er verschillende systemen bestaan, maar wil je dat de astrologie serieus wordt genomen, dan moet je onderzoeken welk systeem in welke situaties het best werkt.

Het is bijvoorbeeld mogelijk dat het ene systeem beter is voor de psychologische en het andere weer meer voor de mundane astrologie (die zich bezighoudt met volkeren en gebeurtenissen in de wereld), terwijl een gelijke-huizensysteem waarschijnlijk het meest geschikt is voor hoge noordelijke/zuidelijke breedtegraden.

In figuur 10 zie je een horoscoop voor 78° NB. Zes huizen zijn extreem klein, de andere zes zijn erg groot. Het is mogelijk dat dit fenomeen een goede horoscoopduiding in de weg staat, en dat je in ieder geval in de omgeving van de polen beter met een systeem van gelijke huizen kunt werken.

Over dit soort vraagstukken is al veel gepubliceerd door astrologen, maar een definitief resultaat is er nog niet. Wat mij betreft is er dus nader onderzoek nodig.

Figuur 10



IV Astrologie, 20e eeuw tot heden

In dit hoofdstuk vertel ik kort iets over mijn ontwikkeling als astroloog en komen interessante ontwikkelingen en onderzoeken op het gebied van de astrologie aan de orde.

4.1 Mijn ontwikkeling als astroloog

Toen ik begon met astrologie in de jaren 1960, kon je simpele boekjes kopen, maar waren er geen cursussen, laat staan opleidingen in astrologie. Ik ben dan ook autodidakt. Tegen de tijd dat mensen als Karen Hamaker begonnen te werken als astroloog had ik al vele jaren ervaring en heel erg veel gelezen. Ik voelde er dus niets voor om cursussen te volgen op een gebied waarin ik goed thuis was. Ik werkte, deed daarnaast mijn studie eerstegraadsdocent Nederlands (middeleeuwen) en na het afsluiten daarvan doctoraal taalkunde, taal filosofie en logica. Tussen de bedrijven door bleef ik de astrologie intensief beoefenen, maar ik sloot me niet aan bij andere astrologen en las ook geen tijdschriften. Achteraf vind ik vooral dat laatste niet erg verstandig, maar in mijn beginjaren als astroloog had ik geen interesse in wat Nederlandse astrologen te melden hadden. Ik had mijn eigen methoden ontwikkeld, behaalde mijn eigen succesjes en leidde daarnaast een druk en ingewikkeld bestaan.

Astrologiebeoefenaars die ik in die dagen (jaren 70 en 80) ontmoette, lagen me bovendien niet: ze waren nogal van de New Age en daar heb ik het niet zo op. Ik wilde van alles onderzoeken, weten waarom het werkte, maar had (en heb) geen interesse in maanrituelen en dat soort zaken. Ik wil(de) weten welke methode(n) het beste was (waren) en waarom. Wat ik niet wilde horen waren opmerkingen als: "Je moet gewoon de methode gebruiken die voor jou werkt". Ik was en ben op zoek naar objectieve criteria.

In 1981 deed de computer zijn intrede in mijn leven en in de jaren 90 kwam daar internet bij. Dat bracht mijn ontwikkeling als astroloog in een stroomversnelling en ik kreeg de behoefte met andere astrologen in contact te komen, want inmiddels had ik gemerkt dat er veel meer astrologen zijn die interesse hebben in een wetenschappelijke benadering van het vak. Omdat sinds 1991 mijn levensgezel aan het dementeren was geraakt, kon ik niet onmiddellijk aan die behoefte voldoen. Het duurde tot 2004 voor ik me aansloot bij de NVWOA en het was na Berts sterven in 2007 dat ik actiever begon te worden voor de vereniging en ik ook congressen ging bezoeken.

4.2 Facebook: Astrologieblog

Een van de interessantste ontwikkelingen van de laatste jaren in ons land vind ik de besloten Facebookgroep voor astrologen: *Astrologieblog*, opgericht en kundig beheerd door Liz Hathway. Uit het met elkaar delen van onze twijfels en zekerheden m.b.t. de astrologie zijn al verschillende andere drukbezochte Facebookgroepen voortgesprongen, o.a. die van Jean Cremers (*Planetdance Tips Truiks en Help*) ter ondersteuning van zijn gratis astrologieprogramma Planetdance, en die van Martien Hermes (*Hellenistische configuraties en aspecten en astrologie*), die op Facebook een complete leergang Hellenistische astrologie is gaan ontwikkelen voor astrologen die hier meer van willen weten.

Veel bekende astrologen publiceren er hun visie op actuele gebeurtenissen of op personen die op een bepaald moment in de belangstelling staan. En van tijd tot tijd gooit Liz Hathway prangende vragen in de groep. Dat laatste leidt vaak tot veel interessante observaties en discussies over een bepaald hemelverschijnsel, bijvoorbeeld wat de loop van Saturnus door het teken Boogschutter

teweeg brengt, of hoe astrologen het effect van een retrograde lopende Mercurius ervaren bij zichzelf of bij anderen.

Ook over astrologie en wetenschap wordt soms gediscussieerd. Sommige astrologen vinden dit niet interessant: astrologie werkt, en dat moet genoeg zijn. Anderen bepleiten zeer strenge voorwaarden waaronder astrologisch onderzoek moet plaatsvinden en waaraan het moet voldoen; de criteria kunnen volgens hen niet streng genoeg zijn.

Ik denk dat deze uitwisselingen van ideeën en ervaringen zeer bevorderlijk zijn voor de kwaliteit van de astrologie als vak. Niet alles is even hoogstaand natuurlijk, maar vaak blijf ik nog lang nadenken over bepaalde punten die aan de orde worden gesteld. Ik leer daarvan en dat geldt waarschijnlijk voor alle groepsleden.

4.3 Professionalisering

De beroepsverenigingen AVN (Astrologische Vakvereniging Nederland, opgericht in 1998) en ASAS (de Astrologische Associatie, opgericht in 1997), hebben een gedragscode die door hun leden moet worden onderschreven. Ook opleidingen worden door deze verenigingen gescreend en van een keurmerk voorzien. Verder geven ze elk een vakblad uit (*Asascoop* door de ASAS en *Astrofocus* door de AVN). Voor de professionalisering van de astrologie is het belangrijk dat deze verenigingen er zijn.

Al vele jaren bieden astrologen de nodige opleidingen en cursussen aan; ook ikzelf heb me daarin niet onbetuigd gelaten. Ik heb talloze lezingen, cursussen en workshops gegeven en werk nog steeds aan de verbetering en uitbreiding van mijn website AstroCursus. Ik laat deze overigens niet screenen door AVN of ASAS: Ik leid geen mensen op tot astroloog, maar heb een bescheidener doel. Het gaat mij om kennis delen en een ondersteuning bieden bij andere opleidingen voor mensen die het vak nog van de basis af moeten leren. Mijn sterke punt is populariseren: ik kan ingewikkelde materie begrijpelijk maken. Dat deed ik vroeger met mijn studieboeken op het gebied van bedrijfskunde en ICT voor het hbo, en sinds 2004 met deze website voor de astrologie.

Langzamerhand worden de lessen minder vrijblijvend en de opleidingen steeds professioneler. Belangrijk vind ik bijvoorbeeld de Academie voor Toegepaste Astrologie, een opleiding op HBO-niveau, opgericht door Karen Hamaker-Zondag. Maar er is veel meer en ook veel goeds op de markt.

Met een voldoende vooropleiding en een uitstekende kennis van het Engels kun je een Master's Degree halen aan de University of Wales, waar dr. Nicholas Campion de scepter zwaait over het *Sophia Centre for the study of Cosmology in Culture*. Het gaat hier niet om een academische opleiding tot astroloog, want dat is op het ogenblik nog "a bridge too far". Wel kun je afstuderen en promoveren op de astrologie als object van je onderzoek, bijvoorbeeld op onderwerpen uit de historie. Ik ken een aantal (Nederlandse) astrologen die deze Master's hebben gehaald en die er een heel diepe kennis van het vak aan hebben overgehouden. Ik denk dat dit erg belangrijk is voor de toekomst van de astrologie als discipline die serieus wordt genomen.

Campion zelf heeft een BA in geschiedenis, een Master's in Zuidoost-Aziatische studies en is gepromoveerd op een godsdienst-wetenschappelijk proefschrift. Hij heeft veel gepubliceerd over astrologie, onder meer een gezaghebbend 2-delig werk *History of Western Astrology* (2008/9) dat ik o.a. voor dit artikel veelvuldig heb geraadpleegd.

4.4 Een paar voorbeelden van onderzoek

Het oudste serieuze onderzoek naar de astrologie is van **Simon Vestdijk**. Dit geldt niet alleen voor Nederland, maar wereldwijd. De studie naar zonetekens deed hij in 1928-29. Later heeft hij er statistiek op losgelaten en de resultaten beschreven in zijn boek *Astrologie en Wetenschap* (1949). Wat hij vond, deed hem twijfelen aan de astrologie.

De opzet van zijn onderzoek is ingenieus, maar er zitten ook vreemde fouten in zijn aannamen. Hij ontsnapt aan een methode die in de psychologie veel wordt gebruikt en die ik zeer twijfelachtig vind: *zelfreflectie als basis*. Hij werkt nl. met broers en zussen die op zichzelf, maar ook op elkaar reflecteren.

Waar hij in de fout gaat, is de volgorde van de tekens waarbij een bepaalde karaktertrek dominant c.q. niet dominant is. Ik noem één voorbeeld. Vraag 11 luidt: "Wie is het natuurlijkst in zijn optreden?" De bijbehorende toelichting formuleert hij als volgt: "zich geven zoals men is, geen aanstellerij, optreden niet berekend, niet stijf of geremd". Vervolgens plaatst hij de 12 tekens in de volgorde van natuurlijkst tot onnatuurlijkst: Waterman, Leeuw, Stier, Ram, Boogschutter, Tweelingen, Kreeft, Vissen, Schorpioen, Maagd, Steenbok, Weegschaal. Die volgorde is ook maar een mening; ik ben het er zeker niet zonder meer mee eens, en het zou me verbazen als andere astrologen geen bezwaren zouden hebben tegen deze lijst. Bovendien heb ik de indruk dat Vestdijk een voorkeur heeft voor het teken Waterman (zelf was hij Weegschaal, waar hij niet helemaal gelukkig mee was) en dat daardoor allerlei gunstige eigenschappen bij dit teken sterk vertegenwoordigd zijn.

Kortom, historisch gezien is zijn poging interessant, maar de uitvoering is niet goed genoeg om er oordelen over de astrologie op te baseren.

Het werk van de Franse statisticus **Michel Gauquelin** heeft ook buiten de astrologie enige bekendheid gekregen door het 'Mars-effect': sporters hadden vaker dan verwacht Mars in de buurt van MC of ascendant staan. Dit was statistisch gezien significant, echter, het aantal sporters met Mars in de buurt van asc en MC was maar 1% groter dan het aantal sporters dat Mars daar niet in de buurt had staan. Dit geldt ook voor andere beroepsgroepen die hij onder de loep nam. Waarschijnlijk waren de beroepsgroepen niet homogeen genoeg (zie *Bronnen*, Jan Ruis en Hans van Oosterhout).

Hoe dat ook zij, Gauquelin was een intelligente man en een ongelofelijk harde werker, maar toen zijn goede trouw als onderzoeker in twijfel werd getrokken, raakte hij in een diepe depressie en pleegde hij zelfmoord (mei 1991).

De dataverzamelingen van Gauquelin zijn enorm en beschikbaar via internet.

Overigens was hij erg tegen bevallingen met de keizerssnede als daarvoor geen medische noodzaak is. Hij schrijft daar behoorlijk dramatisch over, maar op grond van eigen observaties ben ik het in de kern met hem eens. Het is geweldig dat het kan, maar je moet er niet lichtvaardig mee omspringen. (Zie zijn boek *Birthtimes*, New York 1983 in *Bronnen*. Zelf ben ik bezig met een grote publicatie in het Nederlands en het Engels over dit onderwerp.)

Veel onderzoek gaat niet zozeer over de astrologie als wel over de competentie van astrologen. Voorbeeld is een onderzoek van **Skepsis** door de inmiddels overleden **Rob Nanninga**. Astrologen kregen een aantal horoscopen voorgelegd en los daarvan eenzelfde aantal duidingen. Het was de bedoeling dat ze de juiste uitleg bij de juiste horoscoop zouden vinden. Daar brachten ze erg weinig van terecht. Nanninga schrijft vriendelijk over de deelnemende astrologen, maar zijn oordeel over de astrologie is vernietigend. Dat lijkt heel erg, maar het onderzoek is niet naar behoren opgezet.

Zie voor het onderzoek 'Nanninga' in *Bronnen*. De link naar commentaar van dr. Martin Boot staat er direct achter.

Wat mij betreft het meest overtuigende onderzoek is het astrologisch-historische werk van **Robert Doolaard**. Hij heeft erover gepubliceerd in onder meer *Correlation*, een Brits blad voor astrologisch onderzoek. Zijn artikelen, in de Nederlandse en de Engelse versie, zijn te vinden op de website van de NVWOA. Heel grof geformuleerd komt zijn onderzoek hierop neer: het vertrekpunt is een samenstand van Neptunus, Pluto en Uranus. Deze komt 1x in de 4000 jaar voor en altijd in Tweelingen. Binnen zo'n periode van 4000 jaar zijn acht rondes te onderscheiden van ongeveer 500 jaar, waarvan het begin steeds wordt gemarkeerd door een conjunctie van Neptunus en Pluto, ook weer altijd in Tweelingen. Wat er zich binnen een ronde van 500 jaar afspeelt, kan tot in details worden uitgezocht volgens het systeem van Doolaard. Hij kan daardoor uitspraken over de toekomst doen die hout snijden. Zo zag hij al ruim voor het zo ver was de financiële crisis van 2008 aankomen.

Verder interessant is het statistische onderzoek van **dr. Jan Ruis** over seriemoordenaars. Het onderzoek is helder van opzet en goed uitgevoerd. Een Nederlandse samenvatting van de hand van Hans van Oosterhout staat op de website van de NVWOA, waar ook links te vinden zijn naar de oorspronkelijke uitvoerige artikelen in het Engels (verschenen in *Correlation*).

4.5 Astrologen vallen van hun geloof

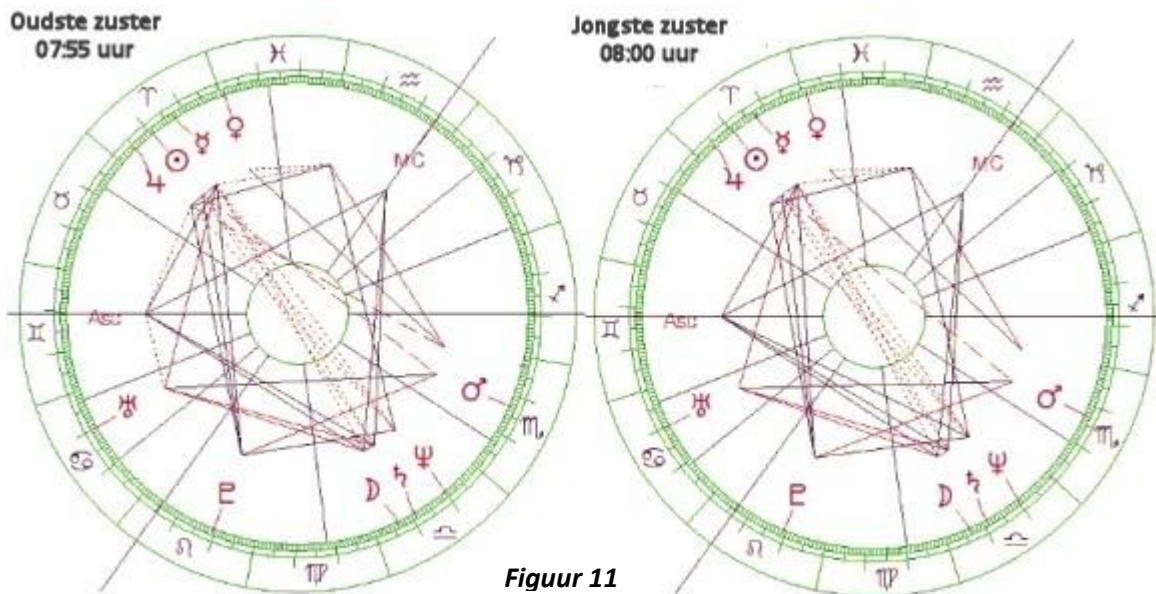
In de afgelopen 30 jaar zo ongeveer zijn er een aantal astrologen onder veel tamtam van hun geloof gevallen.

- 1** Eén stopte als astroloog vanwege een observatie: zijn kleindochters, een tweeling, hebben vrijwel de zelfde horoscoop, maar de één heeft een totaal ander karakter en optreden dan de ander.
- 2** Enkele anderen merkten dat hun cliënten tevreden waren met hun duiding, ook als zij (soms per ongeluk, soms met opzet) de verkeerde horoscoop als basis gebruikten.
- 3** En het laatste geval: een astroloog stopte vanwege het feit dat een aantal collega's van goede naam en faam niet in staat bleken de horoscoop van een seriemoordenaar te herkennen.

Wat 1 betreft: er is nooit onderzocht wat het met iemand doet als hij of zij deel uitmaakt van een tweeling. Ik ben bezig met onderzoek hiernaar, en ik geef één voorbeeld: het geval van de twee Ram-vrouwen. Zie figuur 11 (p. 14), horoscopen gemaakt met AstroScoop.

De oudste is 5 minuten eerder geboren dan haar zus. Soms kunnen die paar minuten net het verschil maken tussen de ene en de andere ascendant, de positie van een planeet in het ene of het volgende huis etc. In het geval van deze twee vrouwen is er echter geen sprake van een dergelijk verschil. De horoscopen lijken sprekend op elkaar, en als ik de verhalen had moeten opschrijven, zouden ze gelijk zijn uitgevallen.

De dames, een ééneiige tweeling, kwamen bij mij op consult toen ze 55 waren. Ze leken veel op elkaar, maar je kon ze gemakkelijk uit elkaar houden. Beiden waren vrij klein en tener, beiden hadden mooi dik en natuurlijk witblond haar, beiden droegen leuke, aparte kleren in dezelfde stijl, maar verder wel verschillend. De ene had een bloeiende positieve uitstraling, de andere deed me een beetje denken aan een bleke kopie van haar zus. Ze vertelden me dat ze als kinderen zo sterk op elkaar leken, dat zelfs hun moeder ze niet altijd uit elkaar kon houden.



Figuur 11

De bloeiende zus bleek de oudste te zijn. Dat verbaasde me niet: zij had als oudste de meeste aandacht gehad en dat doet een Ram goed. De tweede zus had haar leven lang geprobeerd haar zus en haar successen te kopiëren. (Dit laatste was mij verteld door degene die de tweeling bij mij introduceerde.) Een Ram is geen volger, dus ik stelde me voor (uiteraard zei ik daar niets van) dat de tweede zus nooit gelukkig was geweest in haar positie als jongste. Ik liet ze zoveel mogelijk vrijuit praten zonder voortdurend vragen te stellen. Daardoor voelde ook de jongste zich op haar gemak en in de loop van het gesprek werd mijn idee bevestigd.

Dit bewijst verder niets, maar vraagt wel om verder onderzoek. Toevallig heb ik nog twee gevallen van tweelingzussen die Ram zijn, en in beide gevallen was de ene zuster leidend en leed de andere zuster onder haar positie als volger. Maar zou dit ook zo werken bij twee Vissen? Of bij twee Weegschalen?

Op het ogenblik geef ik her en der lezingen over het onderwerp omdat ik het van groot belang vind mijn ervaringen te bespreken voor ik erover schrijf. In het voorjaar van 2017 hoop ik erover te publiceren. *(Inmiddels - 2022 - zijn in besloten kring een grote reeks presentaties met toelichtingen en discussienotities verspreid. Na afronding van lopende verplichtingen wordt dit alles verwerkt in een grote publicatie in het Nederlands en het Engels.)*

Wat 2 betreft: Dit zegt vooral iets over de astrologen in kwestie. In alle jaren dat ik consulten geef, heb ik nooit de verkeerde horoscoop voor mijn neus gehad bij een duiding. Dat deze lieden dat wel overkwam, geeft mijns inziens aan dat ze niet echt geïnteresseerd zijn in hun cliënt. Hoe kun je van zo'n astroloog een goede, gerichte duiding verwachten? Bovendien vind ik het opzettelijk gebruiken van een verkeerde horoscoop niet ethisch en het getuigt niet bepaald van respect voor je cliënt.

Eén van hen schrijft zelf (Rudolf Smit in *Tests of Astrology*) dat de aard van een consult met zich meebrengt dat je je uit in versluisende taal, dat je je cliënt vleit, etc. Tot op zekere hoogte is dit natuurlijk zo. Je gaat een cliënt bijvoorbeeld niet rechtuit zeggen dat hij een warhoofd is, maar

vindt daar een tactische formulering voor waarin ook een advies verwerkt zit om met deze eigenschap te leren omgaan.

In mijn duidingen probeer ik altijd een paar controleerbare feiten te bespreken met de cliënt, bijvoorbeeld de huwelijksdatum, data van het behalen van diploma's, van de geboorte van kinderen. Dat heeft als bijkomend voordeel dat je kunt vaststellen of de geboortetijd klopt. Ik heb door deze werkwijze meermalen iemands geboortetijd kunnen corrigeren en dat bleek dan altijd juist wanneer de cliënt dit ging controleren (navraag bij ouders; opvragen van de geboorteakte die in Nederland wordt bewaard bij de burgerlijke stand van de geboorteplaats).

Wat 3 betreft: om te beginnen geeft degene die dit vertelt blijk van weinig psychologisch inzicht. Een succesvol seriemoordenaar, en dat moet deze John Gacy geweest zijn met 33 slachtoffers in 6 jaar, is om zijn 'werk' te kunnen doen hoogstwaarschijnlijk charmant, anders zou hij niet zo makkelijk aan slachtoffers kunnen komen.



Gacy was (althans in mijn ogen) niet bepaald aantrekkelijk van uiterlijk, wat het des te waarschijnlijker maakt dat hij charmant kon zijn. Hij trad trouwens ook op als clown, maar van de kinderen die hij zo vermaakte, heeft hij er geen misbruikt en/of vermoord. Zie de foto's hierboven en de website <http://www.biography.com/people/john-wayne-gacy-10367544#serial-killings>. In een artikel waaraan ik al een paar jaar met tussenpozen werk, ga ik nader in op het opmerkelijke verschijnsel van gewelddadige mannen met een 'zachtaardige' horoscoop.

Ten tweede is er een veel principiëler bezwaar: op het moment dat de man in kwestie geboren werd, zijn er veel meer kinderen geboren. Deze kinderen zijn niet allemaal (waarschijnlijk zelfs verder geen van allen) opgegroeid tot seriemoordenaars, anders hadden we daar ongetwijfeld van gehoord!

Astrologen die dit soort zaken als geldige reden zien om de astrologie vaarwel te zeggen, hebben nooit goed nagedacht over de grenzen van het vak. Juist omdat er meerdere kinderen worden geboren op een bepaalde datum en uur, kunnen er geen absolute uitspraken worden gedaan over bijvoorbeeld de intelligentie, bepaalde talenten, gewenste of minder gewenste eigenschappen.

Dat maakt overigens de materie wel weer lastiger om te testen: astrologen kunnen niet in alle gevallen absolute uitspraken doen, althans niet uitsluitend op basis van een geboortehoroscoop. Aan de andere kant zijn ze in staat om sommige eigenschappen en problemen met grote precisie omschrijven. In de volgende paragraaf werk ik dit wat nader uit aan de hand van twee voorbeelden uit mijn eigen praktijk.

4.6 Wat kan een astroloog wèl zien? Twee voorbeelden

De man op wie ik verliefd werd in het najaar van 1976 en met wie ik mijn leven heb gedeeld tot zijn dood in 2007, was hts'er werktuigbouw en astroskepticus (Ram, ascendant en Maan in Boogschutter). Op een keer gingen we op bezoek bij vrienden van hem; ze hadden Bert gevraagd of ik de horoscoop van hun dochter wilde trekken. Ik had dat gedaan, maar zat met het geval in mijn maag, vandaar het bezoek. Ik maakte me zorgen over de dochter (ze was destijds 26). Uit de horoscoop kreeg ik de indruk dat er iets mis was en ik wilde graag dat ze zich medisch liet onderzoeken. Maar haar ouders noch zijzelf voelden daarvoor. Ik verwachtte dat de ziekte die ik dacht te zien binnen drie jaar tot dramatische ontwikkelingen in haar leven zou leiden, die een einde aan haar huwelijk zouden maken. Dat huwelijk was volgens mij bovendien een verstandshuwelijk.

Dat laatste was waar en helaas kwam ook mijn voorspelling volledig uit. Later bleek dat ze een bepaald chemisch bestanddeel miste waardoor ze bij vlagen zo manisch was, dat er geen land meer met haar te bezeilen viel. Sindsdien moet ze periodiek geïnjecteerd worden (pillen helpen niet), en dan is ze weer haar vriendelijke, bescheiden zelf.

Vanaf dat moment was niemand trotser op mijn astrologische kennis dan Bert. Jaren later schepte hij erover op tegen een collega (ook een hts'er), en die wilde weleens zien wat 'dat meisje' ervan bakte.

Hij vroeg zijn geboortegegevens op en ik toog aan het werk. Ik had de man nooit gezien en wist niets van hem af. Het was een interessante horoscoop. Er was alleen iets wat me een beetje dwars zat, wat moest ik ermee? Volgens mij had hij nl. pas na zijn vierde jaar leren praten, en dat lag niet aan zijn verstand, maar aan een fysiek defect. Uiteindelijk noteerde ik dit aan het einde van de analyse.

Ik typte het verhaal uit (op de typemachine, onvoorstelbaar!) en gaf het niet aan Bert te lezen, maar deed het in een envelop die ik sloot, en aan hem meegaf.

's Avonds vertelde Bert me dat zijn collega de envelop had opengescheurd en wit was weggetrokken toen hij het verhaal las. Wat was het geval? Hij had als klein kind inderdaad niet kunnen praten. Pas toen hij op zijn vierde naar de kleuterschool ging, werd de oorzaak ontdekt: zijn tong was gedeeltelijk vastgegroeid aan zijn gehemelte. Hij had dit verhaal verder nooit aan iemand verteld, omdat hij het (nog steeds) heel erg vond dat dit mankement pas zo laat en door buitenstaanders was ontdekt.

Van dit soort voorbeelden zijn er veel en veel meer. Elke goede astroloog die ik ken, heeft een aantal treffende gevallen in zijn of haar archief. Dus bepaalde dingen kan een astroloog niet zien, maar er zijn ook gevallen waarin astrologen zeer exacte en controleerbare uitspraken kunnen doen. Hoe zit dat precies? Wat typeert de gevallen waarin astrologen wèl harde en controleerbare uitspraken kunnen doen? Dat zou nader onderzocht moeten worden.

V Een toekomst voor astrologie als wetenschap?

Astrologie is een vreemd vak. Het is een gegeven dat de Zon en de Maan invloed hebben op wat er op aarde gebeurt (seizoenen, eb en vloed). Maar dat hemellichamen binnen ons zonnestelsel, die zich enkele honderdduizenden tot tientallen miljoenen kilometers van ons vandaan bevinden, invloed zouden hebben op het persoonlijk reilen en zeilen van alle aardbewoners en op elke aardbewoner individueel, vinden skeptici absurd.

Ik ook trouwens. Als ik dat zou moeten geloven om het vak astroloog te kunnen uitoefenen, zou ik de lezing niet hebben gehouden, laat staan dit artikel hebben geschreven. Een collega met een β -opleiding, voor wiens vakkundigheid ik respect heb, bestudeert dit onderwerp. Ik sluit niet uit dat we er ooit achter komen dat er sprake is van (enige) invloed, want wat weten we nu helemaal, maar vooralsnog ga ik daar niet van uit.

5.1 Waarom astrologie werkt...?

In par. 3.2 heb ik verteld dat Ptolemaios de tekens heeft losgekoppeld van de sterrenbeelden. Westerse astrologen werken meestal met de tropische dierenriem die hij heeft ingesteld, waarbij de 'tekens' een meetkundige constructie zijn, en niet beantwoorden aan werkelijk bestaande sterrenbeelden. Wat mij betreft is het daarom niet nodig om een causaal verband te leggen tussen de 'sterren' en wat er op aarde gebeurt. Voor mijzelf heb ik in mijn jonge jaren uit pure gemakzucht een nog steeds veel gebruikte theorie geadopteerd die mij het minst bespottelijk voorkwam, nl. die van mikrokosmos versus makrokosmos. De mens is de mikrokosmos, de kleine binnenwereld, die een soort 'imprint' draagt van de toestand van de makrokosmos, ons zonnestelsel, op het moment van zijn geboorte. Nu ik er als oudere op terugkijk, zie ik in dat deze theorie voor mij aanvaardbaar was omdat hij niets zei, noch negatief, noch positief. Maar ik had een theorie en dus hoefde ik niet meer in discussie te gaan over een onderwerp waarvan we nog steeds te weinig weten om er een zinvol gesprek over te voeren.

Overigens was het feit dat ik niet wist en weet waarom astrologie werkt, de belangrijkste reden waarom ik er uiteindelijk voor heb gekozen geen full time astroloog te worden. Om mijn leven volledig te wijden aan iets waarvan ik de werking niet begreep, vond ik een onaantrekkelijke gedachte.

Dat neemt niet weg dat je kunt onderzoeken of er invloed is, en zo ja, hoe deze zich uit. En je kunt fundamenteel onderzoek doen naar de werking van de astrologie: hoe werkt het, waarom werkt het? Is het voldoende om te zeggen, zoals sommige astrologen doen, dat het een symbolentaal is? Ben je er door te stellen: het is gewoon een vorm van mantiek, van voorspellen dus? In ieder geval voor mij zijn dit nietszeggende beweringen.

5.2 Kan astrologie uitgroeien tot een wetenschap?

Astrologie is geen wetenschap, maar kan zij dat worden?

Voor het zo ver is zal er nog heel wat moeten gebeuren aan onderzoek van de astrologie, maar ook het huidige wetenschappelijke klimaat is niet geschikt. Echter, wat niet is kan komen, en om mijn vraag nader te beantwoorden, neem ik enkele min of meer geaccepteerde wetenschappen onder de loep.

Medische wetenschap: In mijn kast staat het boek *Complications [A Surgeon's Notes on an Imperfect Science]* van Atul Gawande, een hartchirurg uit Boston. Het is een zeer interessant

werk. Hij vertelt bijvoorbeeld hoe een patiënt onder het mes sterft zonder dat iemand het had verwacht, en hoe het kan gebeuren dat iemand geneest tegen alle verwachtingen in. De enige manier om erachter te komen wat er aan de hand is, aldus Gawande, is te opereren en met eigen ogen te bekijken wat er zich binnenin een patiënt afspeelt. (Men wil nu gaan bezuinigen op o.m. kijkoperaties, omdat dit soort 'overbodige handelingen' veel geld kosten en belastend zijn voor de patiënt. In het licht van wat Gawande schrijft, vind ik dat zorgelijk.) Overigens heeft ook de Nederlandse hartchirurg A.J. Dunning (1930-2009) veel geschreven over het onvermogen van de geneeskunde, onder meer in zijn boek *Broeder Ezel* uit 1982.

Er zullen weinig mensen zijn die vinden dat geneeskunde geen wetenschap is. Toch is er nog heel veel wat artsen niet weten.

Psychologie, psychiatrie: Dit soort kritische zelfreflectie heb ik niet kunnen vinden op het gebied van de psychologie en de psychiatrie, hoewel de aanleidingen op deze vakgebieden nog veel meer voor het grijpen liggen. Het is niet voor niets dat juist hier zoveel wetenschapsfraude voorkomt, en overigens ook onderzoeken worden gepubliceerd die te goeder trouw zijn uitgevoerd, maar waarin niet voldoende scherp geformuleerde doel- en probleemstellingen het geheel uiteindelijk ontkrachten. Merkwaardig genoeg vind ik nergens ook maar een zweem van een aansporing om deze vakken uit het universitair curriculum te verwijderen. Ik houd me aanbevolen voor correcties van dit idee!

Theologie: Een vak dat tegenwoordig ook behoorlijk onder vuur is komen liggen, is theologie. Atheïsten zien het nut van dit vak niet in en ook in de ogen van veel echte bèta's is het niet zinvol; het zijn dit soort mensen die ook talenstudies schrappen en het vak geschiedenis uitkleden. Zelf vind ik het fenomeen godsdienst op zichzelf al zo merkwaardig, dat het alleen daarom al de moeite van nadere bestudering waard is. Theologen stellen dat de theologie niet god bestudeert, en ook niet de waarheidsvraag: bestaat er een god? Men bestudeert uitspraken over god. (Zie onder meer de website van dr. Taede A. Smedes, theoloog en godsdienstfilosoof, <https://tasmedes.wordpress.com/>. Zie ook van Koen Hilberdink (red.), *Van God los. Theologie tussen godsdienst en wetenschap*, KNAW, Amsterdam 2004. O.a. Piet Borst en Paul Schnabel schreven bijdragen voor deze publicatie.)

5.3 Moet je dat willen: astrologie een wetenschap?

Waarom zou je eigenlijk willen dat astrologie als wetenschap wordt beschouwd? Het bindt je aan kwaliteitseisen die voor beroepsbeoefenaars een belemmering zouden kunnen vormen, en het verplicht je tot gedegen onderzoek. Lang niet alle astrologen zullen het nut ervan inzien omdat ze gewoon geloven dat astrologie waardevol is. En skeptici geloven er juist niet in, zelfs al zou het vak een wetenschappelijke status krijgen.

Er is echter toch wel het een en ander te zeggen vóór astrologie als wetenschap:

1. Je kunt beroepsopleidingen tot astroloog op wetenschappelijk niveau verzorgen. Een academie als die van Karen Hamaker kan zich gemakkelijker een bestaansrecht verwerven en zich eventueel zelfs verder ontwikkelen tot universitair niveau.
2. Daarnaast is het eenvoudiger om gelden te werven. Zoals het er nu voor staat, zijn er geen financiële middelen beschikbaar voor astrologisch onderzoek. Het is ook vrijwel onmogelijk gelden bijeen te brengen door bijvoorbeeld sponsoring, omdat het vakgebied niet serieus wordt genomen. Wat er aan onderzoek is en wordt gedaan, moet uit privémiddelen worden bekostigd. Daardoor blijft het altijd behelpen, en kan het nooit helemaal zo worden

uitgevoerd als je eigenlijk zou willen en zoals het eigenlijk zou moeten. Dat geldt al helemaal voor het repliceren van eerder gevonden onderzoeksresultaten.

VI Een toekomst voor de astrologie als wetenschap

Wat ik me kan voorstellen voor de vrij korte termijn, is dat het wetenschappelijk onderzoek naar de astrologie, maar ook binnen de astrologie, van steeds betere kwaliteit wordt. Wat de NVWOA doet is van belang, nl. het stimuleren van goed opgezet onderzoek naar de astrologie, en het beschikbaar stellen van publicaties op dit gebied. De vereniging treedt langzamerhand ook wat meer naar buiten. Het eerste symposium *Astrologie en Wetenschap* is gehouden op 29 maart 2014 in Deventer, het tweede symposium vindt plaats in Zwolle op 11 maart 2017.

De ervaring zoals die sinds eeuwen her is overgeleverd, wordt op het ogenblik aanzienlijk uitgebouwd. Het lijkt me nuttig om bijvoorbeeld discussies rond bepaalde thema's in Astrologieblog te bundelen, zodat ervaringen bij bepaalde constellaties ter beschikking komen en breed kunnen worden toegepast en uitgetest. Voor het gemak heb ik het hier alleen over Nederland, maar er is natuurlijk niets tegen - behalve taalbarrières en daar is overheen te komen - om dit mondiaal aan te pakken.

Verder is het de vraag of het nodig is de basis van de astrologie te begrijpen, het waarom van het vak. Je kunt de vraag bestuderen, maar moet je er ook een liefst eensluidend antwoord op geven? Naar analogie van de theologie kun je uitspraken over de basis bestuderen en uitspraken toetsen die deze basis als vertrekpunt hebben. Of je kunt nagaan of er wellicht een andere basis moet zijn. Als praktiserend astroloog is het natuurlijk handig dat je gelooft in je vak, maar als onderzoeker is dat niet noodzakelijk.

Veel verschijnselen doen zich voor in golven. Op het ogenblik zitten we nog wel even vast in het *Vissentijdperk*, dat van de (christelijke) religie. Het teken Vissen heeft daarnaast ook een heel andere kant. Zo zijn er onder dit zo vaag en dromerig lijkende teken belangrijke genieën geboren, zoals Einstein. En als een Vissen skeptisch is, is hij meteen een onverzoenlijk tegenstander. Dat is in ieder geval *een* verklaring voor het feit dat onze tijd nog niet erg geschikt is om astrologie als wetenschap te lanceren.

Ongetwijfeld breekt er echter weer een periode aan waarin het wetenschappelijk klimaat minder gefocust zal zijn op het louter β -gerichte. We naderen de *Age of Aquarius*, het *Watermantijdperk* (al duurt dat waarschijnlijk nog zo'n 360 jaar), waarin zich naar verwachting nieuwe gezichtspunten zullen gaan openbaren. Wanneer het precies zo ver is, weten we niet. De sterrenbeelden zijn in werkelijkheid immers niet allemaal 30° lang en overlappen elkaar gedeeltelijk. Daarom is er sprake van een overgangstijd, en niet van een nieuwe start op een duidelijk en eenduidig gedefinieerd moment.

Het teken Waterman staat voor intelligentie en een 'open mind'. Daarom zou het gelijknamige tijdperk, en naar ik hoop ook al de aanloop erheen, de juiste tijd kunnen zijn waarin astrologie en bijvoorbeeld ook homeopathie een plaats gaan innemen naast studies als theologie, zeldzame talen en allerlei vormen van geschiedenis.

Op die tijd zou de astrologie zich kunnen voorbereiden door ernaar te streven de nieuwe tijd in ieder geval in geestelijke zin sneller dichterbij te brengen. Dat zou men kunnen doen door nog verder toenemende professionalisering en door meer en beter onderzoek.

Fokkelien von Meyenfeldt
Lezing *Een toekomst voor de astrologie als wetenschap?*
voor de Geert Grote Universiteit
in Kampen op 19 november 2016.

Belangrijkste bronnen

N.B.: De links zijn bijgewerkt tot en met 31 mei 2022.

- *Biografie* van seriemoordenaar John Gacy: <https://www.biography.com/crime-figure/john-wayne-gacy>.
- Campion, Nicholas: *A History of western Astrology* (vol. I en II). London, 2008 en 2009.
- Dean, Mather, Nias, Smit: *Tests of Astrology. A critical review of hundreds of studies*. Amsterdam 2016.
- Dunning, A.J.: *Broeder Ezel, beschouwingen over het onvermogen in de geneeskunde*. Amsterdam 1982.
- Doolgaard, Robert: *Golven. Planetaire invloeden op de beschaving (600 vC – 2000 AD)*. Deventer 1986.
- Doolgaard, Robert: Diverse artikelen op <https://www.nvwoa.nl/teksten/> (NL en EN).
- Elst, dr. Koenraad: *De dierenriem, tropisch of siderisch?* Vlaams Astrologisch Tijdschrift december 2008, te lezen op de website van de Belgische astroloog Koen Vandemoortele: https://www.astrovdm.com/KE_Dierenriem_VAT0812.htm.
- Gauquelin, Michel: *Birthtimes. A scientific investigation of the secrets of astrology*. New York 1983.
- Gauquelin, Michel: *De archieven*. Zie <http://cura.free.fr/gauq/17archg.html>
- Gawande, Atul: *Complications. A Surgeon's Notes on an Imperfect Science*. New York 2002.
- Hathway, Liz: *Astrologieblog*. Zie <https://www.facebook.com/Astrologieblog>.
- Hilberdink, Koen (red.): *Van God los. Theologie tussen godsdienst en wetenschap*, KNAW, Amsterdam 2004.
- Hoën, Joyce 't: *Wanneer begint nu het nieuwe Watermantijdperk?* Zie <https://www.astrologie.ws/lesaq.htm>.
- Hofman, Oscar: *De precessie en het Aquariustijdperk*. Zie voor de zeer lange link naar dit artikel: <https://www.astrocursus.nl/art/taw7.php>. Hier de URL van zijn website met blog en veel informatie : <https://www.pegasus-advies.com/>.
- Leo, Alan: *How to judge a Nativity*. Oorspronkelijk gepubliceerd in 1903.
- Ligteneigen, J.: *Website* met zeer veel informatie over allerlei aspecten van de astrologie. Zie bijvoorbeeld <https://home.kpn.nl/jligteneigen/auteurs.html>.
- Meyenfeldt, Fokkelien von: *Astrocursus*. Zie onder meer de *12 portretten* op <https://www.astrocursus.nl/12p/12pvooraf.php>.

- Nanninga, Rob, Astrotest: <https://skepsis.nl/astrotest/>. Zie reactie van dr. Martin Boot op <https://www.astroboot.com/astrotest-skepsis-1.html>.
- Neugebauer, Otto en H.B. van Hoesen: *Greek horoscopes*. Philadelphia 1959. Ook te vinden en door te bladeren op Google Books. Voor de zeer lange en lastige directe link zie www.astrocursus.nl/art/aw/taw7.php.
- NVWOA, Nederlandse Vereniging tot Wetenschappelijk Onderzoek naar de Astrologie: <https://www.nvwoa.nl>.
- Ptolemaios: *Almagest*. Vertalingen en Griekse tekst zijn te downloaden op: <https://www.wilbourhall.org/index.html#ptolemy>.
- Ptolemaios, *Almagest*. Dennis Duke, prof. of physics, *Six Easy Lectures on Ancient Mathematical Astronomy*: <https://people.sc.fsu.edu/~dduke/>.
- Ptolemaios, *Tetrabiblos*: Translated by F.E. Robbins. Loeb Classical Library nr. 435. Cambridge 1940. (Uitgave in het Grieks met Engelse vertaling op de pagina ernaast.)
- Ruis PhD, Jan: *Statistical analysis of the birth charts of serial killers*. Zie <http://www.nvwoa.nl/pdfart/tuis/ruisen.pdf>.
- Smedes, dr. Taede A. : website van deze theoloog en godsdienstfilosoof. Zie <https://tasmedes.wordpress.com/>.
- Verger, Jacques: *Les universités au Moyen Age*. Presses Universitaire de France 1973. Nederlandse vertaling bij Unieboek 1978.
- Vestdijk, Simon: *Astrologie en Wetenschap*. Amsterdam 1949.